

БЮЛЕТИН

ЗА СЪСТОЯНИЕТО И РАЗВИТИЕТО

НА ЕНЕРГЕТИКАТА НА РЕПУБЛИКА

БЪЛГАРИЯ

2016 Г.

НАСТОЯЩИЯТ ДОКУМЕНТ Е ИЗГОТВЕН НА ОСНОВАНИЕ
ЧЛ. 4, АЛ. 2, Т. 17 ОТ ЗАКОНА ЗА ЕНЕРГЕТИКАТА, КОЙТО
ИЗИСКВА ЕЖЕГОДНОТО ИЗДАВАНЕ НА БЮЛЕТИН ЗА
СЪСТОЯНИЕТО И РАЗВИТИЕТО НА ЕНЕРГЕТИКАТА.

ЕНЕРГИЕН ПРОФИЛ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ОБЩ ПРЕГЛЕД

- Територия – 110 944 km²
- Член на ЕС от 1 януари 2007 г., член на НАТО
- 10% корпоративен данък
- 20% ДДС
- Стратегическо географско положение

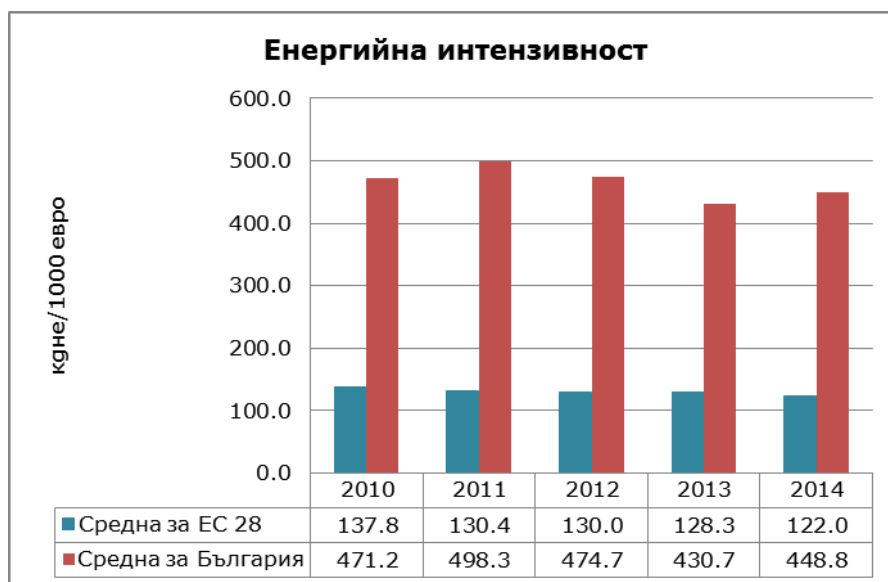
		2010	2011	2012	2013	2014
Производство на първична енергия	1000 тне	10 184	11 916	11 318	10 218	10 910
Брутно вътрешно потребление на енергия	1000 тне	17 789	19 110	18 305	16 954	17 792
Крайно енергийно потребление	1000 тне	8 720	9 050	9 044	8 597	8 845
Дял на възобновяемата енергия в брутното крайно потребление на енергия	%	14.1	14.3	16.1	19.0	18.0

*Източник – НСИ

ИНДИКАТОРИ ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

		2010	2011	2012	2013	2014
Енергийна интензивност на икономиката - ЕС 28	кгне/1000 евро	137.8	130.4	130.0	128.3	122.0
Енергийна интензивност на икономиката - България	кгне/1000 евро	471.2	498.3	474.7	430.7	448.8

Източник: Евростат

Енергийната интензивност на икономиката по данни на Евростат за 2014 г. (последно обновени на 31.03.2016 г.), България е на едно от последните места сред държавите-членки на ЕС-28 – с висока енергийна интензивност от 448.8 кгне/1000 Евро. Средноевропейската енергийна интензивност е 122.0 кгне/1000 Евро.

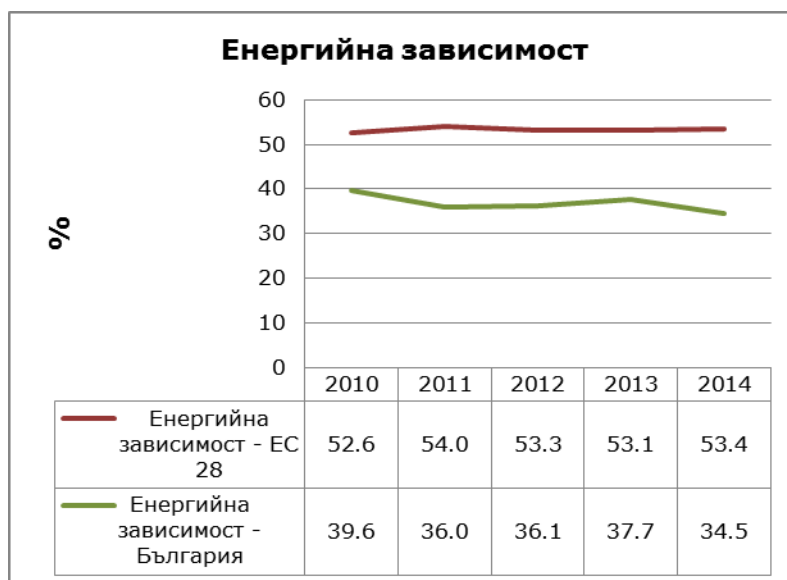
ЕНЕРГИЙНА ЗАВИСИМОСТ

		2010	2011	2012	2013	2014
Енергийна зависимост - ЕС 28	%	52.6	54.0	53.3	53.1	53.4
Енергийна зависимост - България	%	39.6	36.0	36.1	37.7	34.5

Източник: Евростат

Енергийната зависимост показва зависимостта на страната от внос на енергия и ресурси. Основен местен ресурс на България са лигнитните въглища. Ядрената енергия се отчита за местен източник и в значителна степен допринася за подобряване на енергийната независимост.

Енергийната зависимост на България през последните четири години е значително по-ниска от средната за страните членки на ЕС.

ИНСТИТУЦИИ

Министерството на енергетиката (<http://www.me.government.bg>)

Комисия за енергийно и водно регулиране (КЕВР) (<http://www.dker.bg>)

Агенцията за ядрено регулиране (АЯР) (<http://www.bnsa.bas.bg>)

Агенцията за устойчиво енергийно развитие (АУЕР)

<http://www.seea.government.bg>)

ЕНЕРГИЙНИ КОМПАНИИ

БЪЛГАРСКИ ЕНЕРГИЕН ХОЛДИНГ (БЕХ)

Българският Енергиен Холдинг ЕАД (БЕХ ЕАД) е създаден на 18.09.2008 г. с Решение на Министъра на икономиката и енергетиката с предмет на дейност придобиване, управление, оценка и продажба на участия в търговски дружества, осъществяващи стопанска дейност в областите на производство, добива, преноса, транзита, съхранението, управлението, разпределението, продажбата и/или изкупуването на природен газ, въглища, електрическа и топлоенергия, както и други видове енергия и суровини. БЕХ ЕАД е холдингово дружество със 100% държавно участие. Притежава широко портфолио от дружества по веригите за доставка на електроенергия, природен газ и въглища в България. От своя страна, БЕХ ЕАД е 100% собственик на капитала на: Мини „Марица-изток“ ЕАД, ТЕЦ „Марица-изток 2“ ЕАД, АЕЦ

„Козлодуй“ ЕАД, НЕК ЕАД, ЕСО ЕАД, „Българска независима енергийна борса“ ЕАД, „Булгаргаз“ ЕАД, „Булгартрансгаз“ ЕАД и „Булгартел“ ЕАД.

ВЪГЛЕДОБИВ

Мини „Марица Изток“ ЕАД е еднолично акционерно дружество със 100% държавно имущество и с едностепенна система на управление. Мините експлоатират най-голямото находище на лигнитни въглища в България, което снабдява с въглища четири топлоелектрически централи за производство на електроенергия и брикетна фабрика за производство на брикети. Общият добив на енергийни въглища в Мини „Марица Изток“ за 2015 г. е 32.3 млн. тона, което представлява 90% от общия добив на въглища за производство на електрическа и топлинна енергия в България.

Приоритетно участие в добива на кафяви въглища имат въглищата, добивани в Пернишкия и Бобовдолския басейни.

Добивът на черни въглища незначителен и се реализира от мини „Балкан 2000“ ЕАД.

ПРИРОДЕН ГАЗ

Компаниите, които осъществяват **местен добив на природен газ** са Petroceltic и „Проучване и добив на нефт и газ“ АД.

„Булгаргаз“ ЕАД (Обществен доставчик на природен газ с функции по покупка и продажба на природен газ) и **„Булгартрансгаз“ ЕАД** (Комбиниран оператор с функции по пренос, транзитен пренос и съхранение на природен газ с подадено заявление за сертифициране на дружеството като независим преносен оператор) са създадени в резултат на юридическо и организационно реструктуриране на националната газова компания, като същите понастоящем са дъщерни дружества на БЕХ ЕАД.

Газоразпределението се осъществява от частни регионални и локални компании, като дружествата с най-голям пазар дял в страната са „Овергаз Мрежи“ АД, „Ситигаз България“ ЕАД и „Черноморска технологична компания“.

НЕФТ И НЕФТЕНИ ПРОДУКТИ

Пазарът на нефт и нефтени продукти в страната е напълно либерализиран. В България оперира най-голямата нефтена рафинерия на Балканския полуостров с мажоритарен собственик Лукойл. Сред по-големите участници в търговията с нефт и нефтени продукти са **LUKOIL, PETROL, OMV, SHELL, Ромпетрол, НИС Петрол, PRISTA OIL, HELLENIC PETROLEUM (ЕКО)**.

„ЛУКОЙЛ България“ ЕООД – дъщерно дружество на руската Лукойл от 1999 г., е лидер в търговията и дистрибуцията на горива, полимери и нефтохимикали, производство на **„ЛУКОЙЛ Нефтохим Бургас“ АД**. Групата притежава верига над 200 бензиностанции в

цялата страна, с висок дял от пазара на нефтопродукти, горива и полимери в държави от ЮИЕ.

„ПРИСТА ОЙЛ“ АД – България е част от Групата на „ПРИСТА ОЙЛ“, която посредством дъщерните си дружества в цяла Европа, упражнява дейности в областта на производството, разпространението, продажбата и търговията с моторни и индустриални масла, греси, спирачни течности, металообработващи течности и охлаждащи течности. За последните 13 години фирмата е развила бизнес отношения в над 20 държави от региона, като пазарното ѝ присъствие в отделните страни е в рамките на 5-55%.

„ПЕТРОЛ“ АД е частна компания, създадена през 1932 г., лидер в дистрибуцията на горива в България, с повече от 500 бензиностанции, лаборатории за постоянен контрол на качеството на нефтопродуктите, 80 петролни бази и 3 петролни пристанищни терминала, равномерно разпределени в цялата страна.

НИС ПЕТРОЛ ЕООД в България е компания собственост на Нефтена Индустрия Сърбия (НИС) - една от най-големите нефтени компании на територията на Югоизточна Европа, в която основен акционер и мажоритарен собственик е руската компания Газпром Нефт с дялово участие от 56.6%. Основна цел на дружеството е осигуряване на високи стандарти на предлаганите услуги и продукти за всички локални и международни клиенти и партньори. На територията на Република България НИС Петрол ЕООД се предствя с марката Gazprom, изразено в развитието и налагането на търговски обекти – бензиностанции с търговската марка Gazprom, както и в развитие търговията на едро с горива. НИС Петрол ЕООД предлага петролни продукти и горива с високо качество чрез интегриране на глобална дистрибуция, както и реализиране продажби на дребно. НИС АД Сърбия има развита мрежа от търговски обекти и представителства на териториите на Сърбия, Русия, Босна и Херцеговина, република Хърватска, Република България, Унгария, Румъния, Туркменистан, Република Ангола и Белгия.

ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ

България разполага с разнообразен електропроизводствен микс, включващ ядрени, термични и централи, използващи ВЕИ (водни, вятърни, слънчеви централи и електроцентрали на биомаса).

„Националната електрическа компания“ ЕАД (НЕК) е еднолично акционерно дружество. Собственик на капитала на НЕК ЕАД е Български енергиен холдинг. НЕК осъществява лицензирани дейности по производство на електрическа енергия от ВЕЦ и ПАВЕЦ, доставки на електрическа енергия на потребители, присъединени към преносната мрежа и на крайните снабдителни на електрическа енергия, и е страна по сключени дългосрочни двустранни договори за изкупуване на електроенергия. В изпълнение изискванията на Третия енергиен либерализационен пакет, въведен в страната с измененията на Закона за енергетиката от 2012 г. (обн. ДВ, бр. 54 от 2012 г., в сила от

17.07.2012 г.), ЕСО ЕАД е отделено заедно с преносните активи от НЕК ЕАД, като двете дружества остават в структурата на БЕХ ЕАД.

„ЕСО“ ЕАД притежава лицензия за пренос на електрическа енергия. Считано от 04.02.2014 г. ЕСО ЕАД е собственик на преносната електрическа мрежа. Всички производители на електроенергия и техните клиенти в България използват преносната мрежа на ЕСО ЕАД.

"Българска независима енергийна борса" (БНЕБ) ЕАД притежава лицензия за опериране на електроенергийната борса в България за период от 10 години. БНЕБ ЕАД е новоосновано дружество през януари 2014 г. С решение НО-1/27.01.2016 г. Комисията за енергийно и водно регулиране, назначи БНЕБ за „номиниран оператор на пазара на електроенергия“ на територията на Р България.

Разпределението на електрическа енергия на регулирания пазар се осъществява от регионални компании – оператори на електроразпределителната мрежа – „Енерго-Про Мрежи“ АД (Северен централен и Североизточен райони)¹ и „ЧЕЗ Разпределение България“ АД (Северозападен и Югозападен райони) с мажоритарни акционери, съответно Енерго-Про а.с. Чехия и ЧЕЗ а.с. Чехия. Оператор на електроразпределителната мрежа в Южен Централен и Югоизточен райони на България е „ЕВН България Електроразпределение“ АД, в който мажоритарен акционер е EVN AG Австрия. Крайни снабдители в регулирания сегмент на пазара в съответните лицензионни територии, посочени по-горе са „Енерго-Про Продажби“ АД, „ЧЕЗ Електро България“ АД и „ЕВН България Електроснабдяване“ АД.

Българският свободен електроенергиен пазар стартира през септември 2004 г. със сключването на първата сделка за продажба на електроенергия между АЕЦ „Козлодуй“ ЕАД и „Юмикор мед“ АД (днес „Аурубис – България“ АД). Пазарът трябваше поетапно да се доразвива, за да достигне равнището на развитите енергийни пазари в ЕС.

През 2007 г. бяха премахнати нормативните прагове за либерализиране на пазара, като освен индустриалните потребители (наричани тогава „привилегировани потребители“), формално сделки на свободния пазар на електроенергия можеха да сключват вече всички потребители – битови и небитови. Съгласно изискванията за членството ни в Европейския съюз Република България е поела ангажменти за институционалното изграждане на либерализиран пазар на електрическа енергия и за интегрирането му с други енергийни пазари до 2016 г.

Въведен е пазарен модел, основан на регулиран достъп на трета страна до мрежата, при който сделките се осъществяват чрез директни двустранни договори между производители или търговци и потребители, като недостигащите количества се купуват, а излишъците по

---

¹ Районите са обособени, съгласно чл.4 от Закона за регионално развитие (обн. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008 г., изм. и доп. ДВ. бр.15 от 23 Февруари 2016 г.)

двустранни договори се продават на балансиращия пазар. В преходния период на поетапна либерализация, паралелно със свободния сегмент, където цените се договарят свободно между страните по сделките, които подлежат на балансиране, продължава да съществува и сегмент, на който сделките с електрическа енергия се осъществяват по регулирани от КЕВР цени.

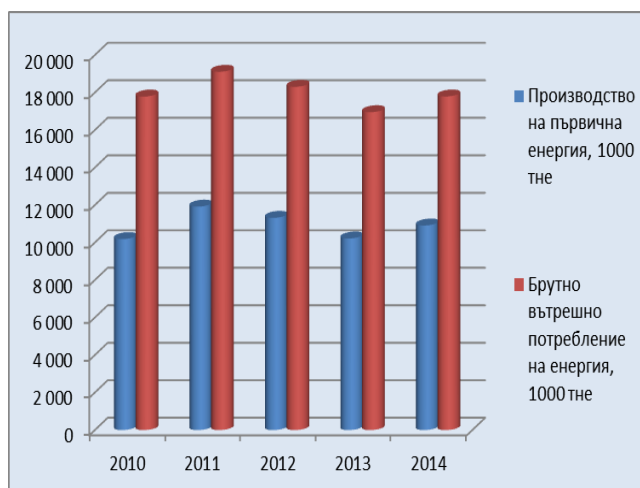
ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ

Лицензии за извършване на дейността топлоснабдяване са предоставени от КЕВР на над 20 регионални топлоснабдителни компании. Други лицензии са издадени за топлоелектрически централи в активите на химически, металургични, хранително-вкусови, нефтохимически и текстилни промишлени предприятия. Повечето от компаниите разполагат с инсталации за комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия и притежават лицензия за продажба на електроенергия по комбиниран способ по утвърдени от КЕВР преференциални цени.

Всички топлофикационни дружества, осъществяващи централизирано топлоснабдяване с изключение на „Топлофикация София“ ЕАД (която обслужва над 70% от всички потребители на топлинна енергия е 100% общинска собственост) са частна собственост.

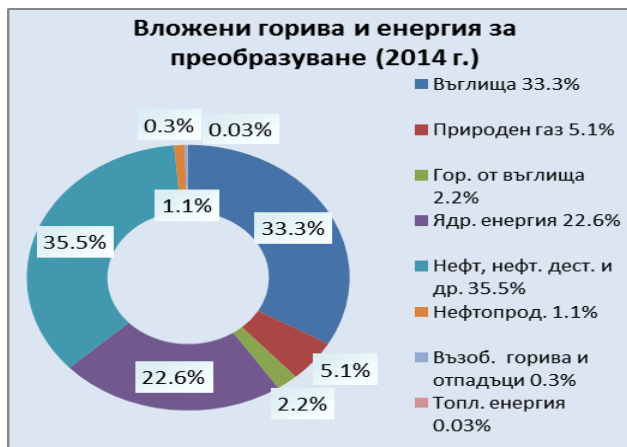
ПРОИЗВОДСТВО НА ПЪРВИЧНА ЕНЕРГИЯ

Производството на първична енергия в страната задоволява 61.3% от брутното вътрешно потребление на енергия при сравнително неизменна структура през последните години и при динамика, произтичаща от тази на потреблението (данни на НСИ).

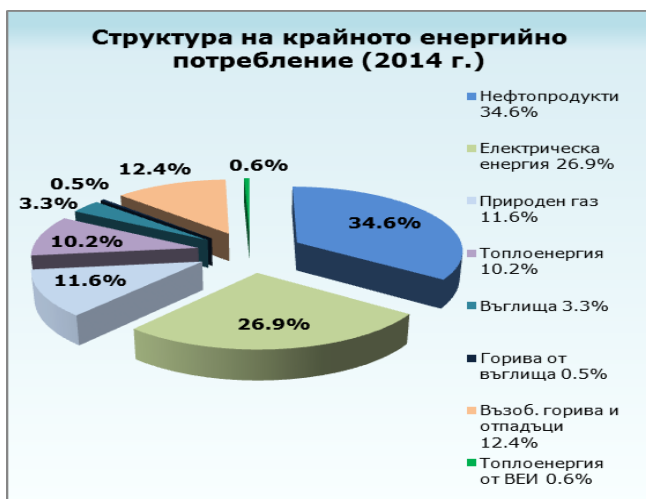
ПРЕОБРАЗУВАНЕ НА ЕНЕРГИЯ

Около 2/3 от горивата и енергията се използват от централи за производство на електрическа и топлинна енергия, приблизително 1/3 – от рафинерии за производство на нефтопродукти и незначителна част – от брикетни фабрики, доменни пещи и коксуващи предприятия. Получената в резултат на преобразуването енергия е около 60% от вложената за преобразуване.

КРАЙНО ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ЕНЕРГИЯ

Наличната за крайно потребление енергия се използва за неенергийно потребление (основно от химическата промишленост) и за енергийно потребление.

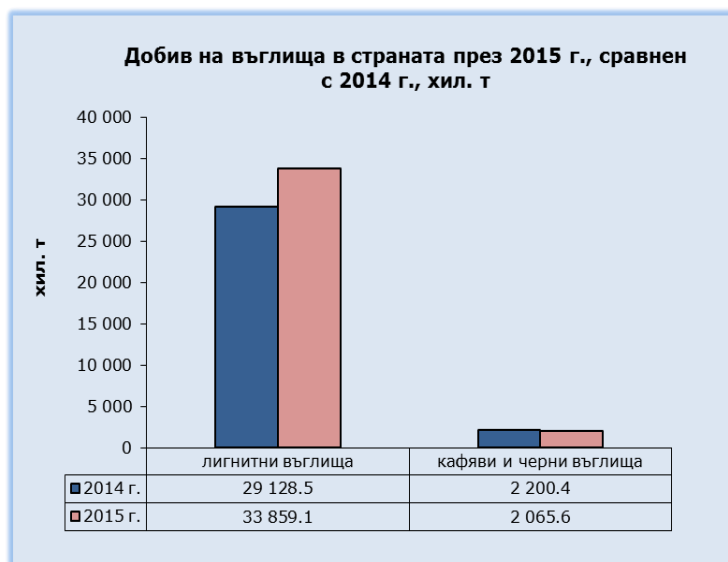

ЕНЕРГЕТИКАТА В ЦИФРИ – 2015 Г.

Настоящият раздел е подготвен въз основа на констативния гориво-енергиен баланс за 2015 г., който се изготвя от Министерство на енергетиката на базата на отчетна информация, предоставена от енергийните дружества в страната, в съответствие с разпоредби на Закона за енергетиката и подзаконовата нормативната рамка по неговото прилагане.

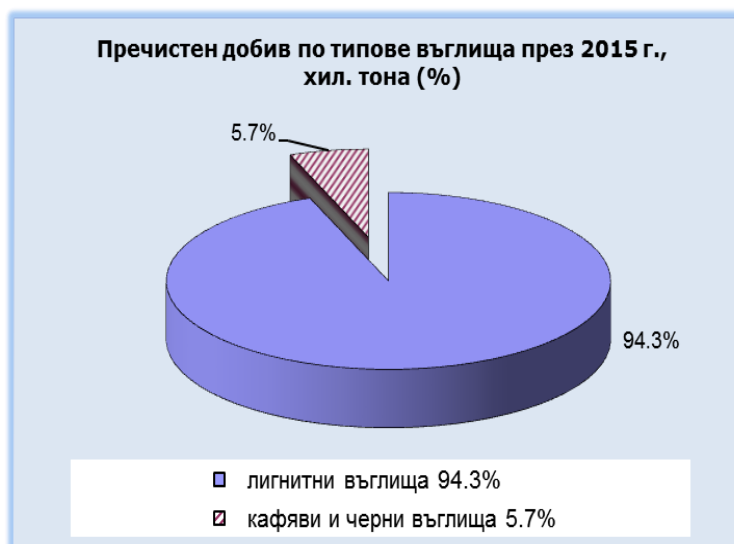
МЕСТНИ ВЪГЛИЩА

Добивът на въглища през 2015 г. възлиза на 35.9 млн. тона, което е с 14.7% повече в сравнение с 2014 г.

В структурата на добитите въглища преобладават лигнитните, следвани от кафявите, а черни въглища са в незначително количество:

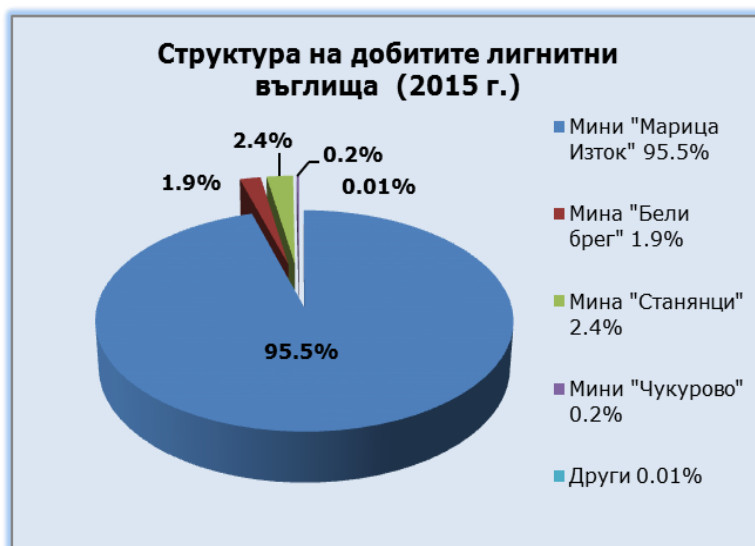
- ✓ лигнитни въглища – 94.3%;
- ✓ кафяви въглища – 5.7%.

Добивът на лигнитни въглища през периода възлиза на 33.9 млн. тона, което е с 16.2% повече от предходната година.

Основен производител на лигнитни въглища е Мини "Марица изток" ЕАД. През 2015 г. е отчетено увеличение от 17.3% на добитите количества от дружеството спрямо предходната година, което се дължи на увеличените количества енергийни въглища.

Мини „Марица изток“ ЕАД е с дял от 95.5%, като другите производители на лигнитни въглища са мина „Бели брег“ АД (1.9%), мина „Станянци“ АД (2.4%), мина „Чукурово“ АД (0.2%) и други (0.01%).

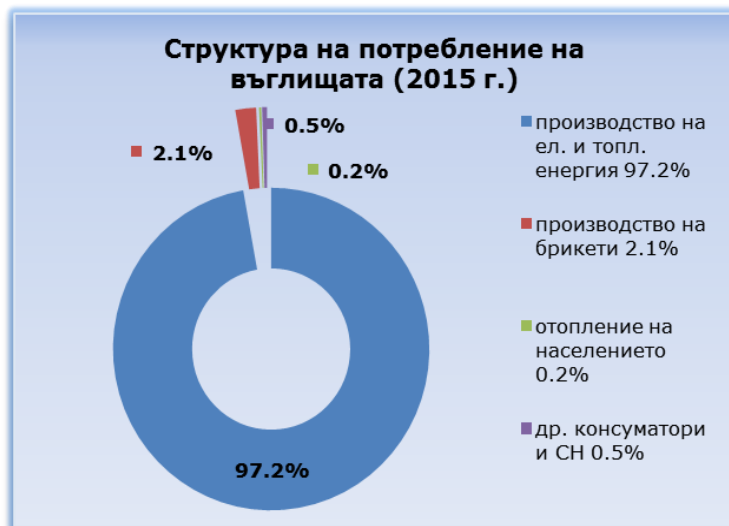

Добивът на кафяви въглища, който е с дял 5.7% от общия добив, е осъществен основно от Бобовдолския басейн с дял 46.7% и Пернишкия басейн – 47.7%.

Общият добив на черни въглища е незначителен (0.01 хил. т.) и е реализиран от Мини „Балкан 2000“.

Потреблението на въглища е предимно за производство на електрическа и топлинна енергия – 97.2%, както и за производство на брикети - 2.1%. Консумацията за собствени нужди и други консуматори е 0.5% и за отопление на населението - 0.2%.

ПРИРОДЕН ГАЗ

Добивът на природен газ в страната през 2015 г. е 84.7 млн. м³ или с 53.2% по-малко от 2014 г.

Вносът на природен газ в България за 2015 г. е 3 008.5 млн. м³, което е с 10.4% повече от предходната 2014 г.

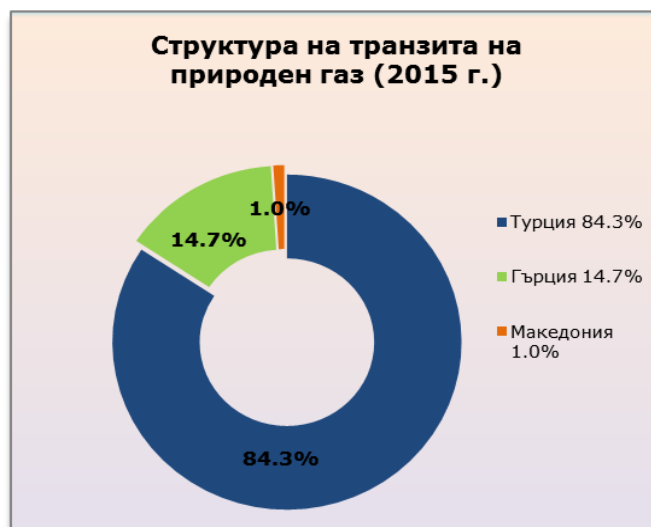
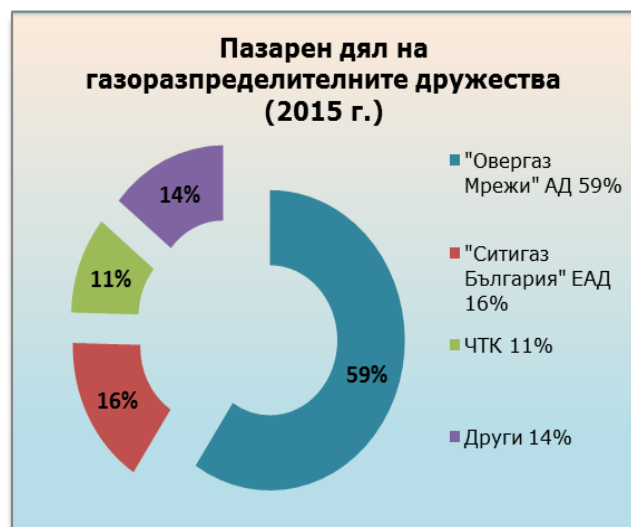
На територията на страната има едно газово хранилище ПГХ „Чирен“ с капацитет на активен газ около 450 млн. м³/годишно. През 2015 г. в него са нагнетени 294.9 млн. м³ природен газ, а изтегленото количество е 291.2 млн. м³.

Потреблението на природен газ в страната за 2015 г. е 2 916 млн. м³, което е с 10.7% повече в сравнение с 2014 г.

Газоразпределителната мрежа е в процес на развитие и разширение. Дружествата с най-голям пазарен дял в страната са „Овергаз Мрежи“ АД, „Ситигаз България“ ЕАД и Черноморска Технологична Компания.

През 2015 г. газоразпределителните дружества са разпределили на територията на страната 2% повече природен газ в сравнение с 2014 г.

През 2015 г. има намаление на транзитираните количества през страната с 9%. Основното направление е за Република Турция, за която през 2015 г. са пренесени 12% по-малко от пренесените количества по това направление през 2014 г.

НЕФТ И НЕФТОПРОДУКТИ

Добивът на нефт в България е в незначителни количества. Осъществява се от предприятие "Проучване и добив на нефт и газ" АД гр. Долни Дъбник. През 2015 г. добитите количества нефт в страната са с 3.2% по-малко в сравнение с 2014 г.

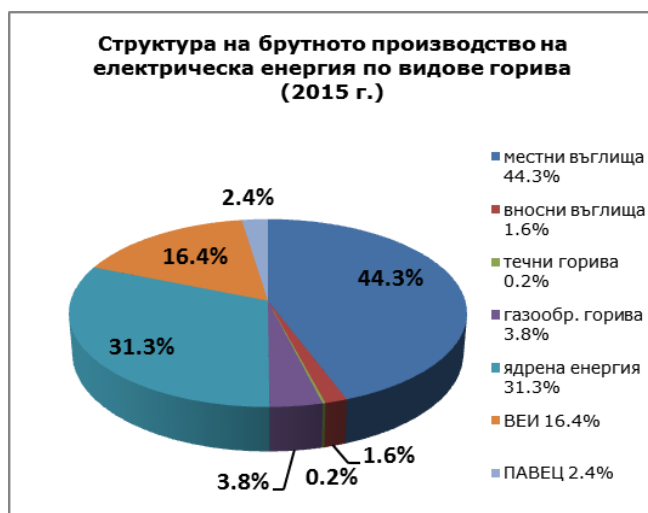
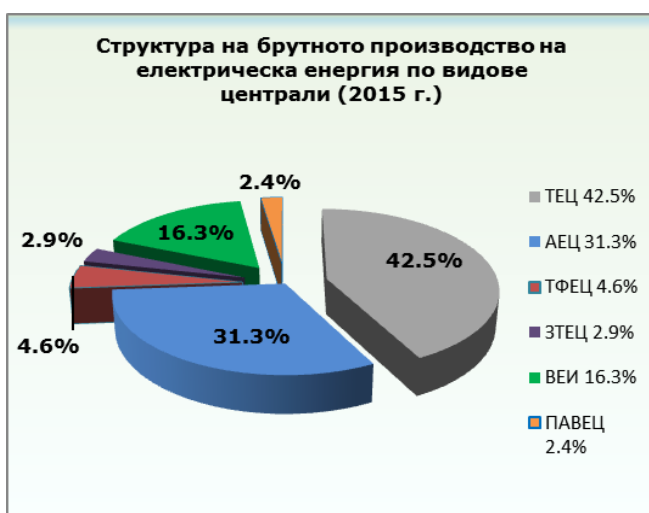
Потребностите от нефт в България се обезпечават предимно от внос. През 2015 г. в страната са внесени 1.6% повече в сравнение с 2014 г. Основен вносител на нефт е "Лукойл

Нефтохим Бургас" АД, който е и лидер в производството, търговията и дистрибуцията на нефтени деривати.

Произведените нефтопродукти са реализирани както на вътрешния пазар на горива (автомобилно, дизелово, самолетно гориво и масла), така и за износ.

ЕЛЕКТРИЧЕСКА ЕНЕРГИЯ

Брутното **производство** на електрическа енергия през 2015 г. е 49.1 ТВтч, което е с 3.6% повече от производството през 2014 г. Ръст в производството на електрическа енергия се отчита при ВЕИ - 11.9%, ТЕЦ - 11.5% и ПАВЕЦ - 80.0%. Спад се наблюдава при ЗТЕЦ - 35.1%, ТфЕЦ - 20.4% и АЕЦ - 3.1%.

В структурата на производство на електрическа енергия доминират електроенергетските централи, използващи въглища, следвани от ядрената централа АЕЦ „Козлодуй“.

Основен дял в структурата на вложените горива за производство на електрическа енергия имат местните въглища и ядреното гориво.

Делът на вложените местни енергоносители за производството на електрическа енергия през 2015 г. е 95.6%, а на вносните - 4.4% (ядрената енергия е отчетена като местен енергоносител).

Брутното вътрешно електропотребление през 2015 г. е в размер на 38.6 ТВтч, което е увеличение с 1.8% спрямо 2014 г.

Производството на електрическа енергия от **ВЕИ** покрива 20.8% от брутното вътрешно потребление на електрическа енергия в страната през 2015 г.

Крайното потребление на електрическа енергия в страната през 2015 г. възлиза на 29.6 ТВтч (2.3% повече в сравнение с 2014 г.), в т.ч. небитови клиенти – 19.0 ТВтч и битови клиенти - 10.6 ТВтч.

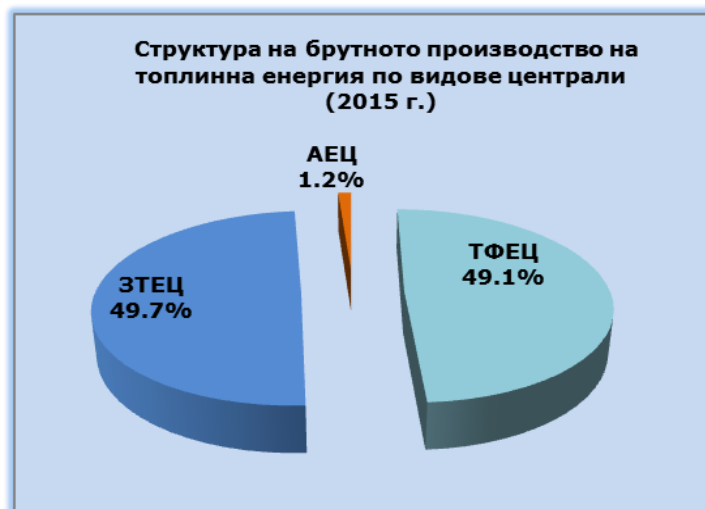

Търговският износ на електрическа енергия през 2015 г. е 10.6 ТВтч, което е с 11.2% повече в сравнение с 2014 година и представлява 21.5% от брутното производство.

ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ

През 2015 г. общо **произведената** топлинна енергия от ТФЕЦ, ЗТЕЦ и АЕЦ е 14.2 ТВтч, което е с 5.3% по-малко в сравнение с 2014 г.

В структурно отношение най-голямо е производството от ЗТЕЦ, следвано от ТФЕЦ и АЕЦ.

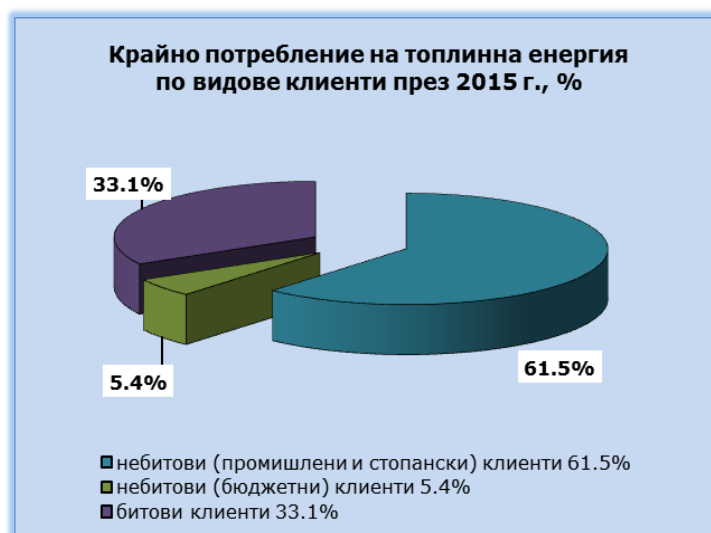
С най-голям относителен дял от вложените горива за производство на топлинна енергия са газообразните горива – 48.8%, следвани от вносните въглища – 27.3% и местни въглища – 16.3%.

Делът на вложените вносни енергоносители за производството на топлинна енергия е 76.3%, а на местните – 23.7% (ядрената енергия е отчетена като местен енергоносител).

Общото крайното потребление на топлинна енергия в страната през 2015 г. възлиза на 11.7 ТВтч, което е с 5.4% по-малко спрямо 2014 г. В структурата на потребление на топлинна енергия с най-голям дял са небитовите (промишлени и стопански) клиенти – 61.5%, следвани от битовите клиенти – 33.1% и небитови бюджетни клиенти – 5.4%.

Централизираното топлоснабдяване в големите градове на страната се осъществява от централи, извършващи комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия.

Крайното потребление на топлинната енергия, произведена от ТФЕЦ и АЕЦ е 5.4 ТВтч, като 71.6% от нея е за битови клиенти, 16.8% за небитови (промишлени и стопански) клиенти и 11.6% за небитови бюджетни клиенти.

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

АЕЦ	Атомна електрическа централа
ТЕЦ	Топлоелектрическа(и) централа(и)
ЗТЕЦ	Заводска топлоелектрическа централа
ТФЕЦ	Топлофикационна електроцентрала (топлофикационно дружество)
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВЕЦ	Водно електрическа(и) централа(и)
ПАВЕЦ	Помпено – акумулираща водно електрическа централа
ЕС	Европейски съюз
ЕС-28	Европейски съюз, обхващащ 28 държави-членки
ДДС	Данък върху добавената стойност
ГВтч	Гигаватчас(а)
ТВтч	Тераватчас(а)
кгне/евро БВП	Килограм(а) нефтен еквивалент на единица брутен вътрешен продукт
Млн. м³	Милиона кубически метра
Млн. т	Милиона тона
НСИ	Национален статистически институт